

Minister Zdrowia

Warszawa, 26 sierpnia 2021

W. Kalinowski
27.08.2021
514

ZPŚ.612.320.2021.MB

Pan
Jerzy Łuźniak
Prezydent Miasta
Jeleniej Góry
ul. Stefana Okrzei 10
58-500 Jelenia Góra

Szanowny Panie Prezydencie,

w odpowiedzi na pismo z dnia 20 lipca 2021 r., w sprawie wyników badań na obecność glifosatu w organizmie u losowo wybranych uczniów jeleniogórskich szkół, uprzejmie proszę o przyjęcie poniższego.

Na wstępie należy podkreślić, że zgodnie z obowiązującymi w Polsce przepisami (Ustawa z dnia 8 marca 2013 r. o środkach ochrony roślin, Dz. U. 2013 poz. 455 z późn. zm.) krajowym urzędem odpowiedzialnym za rejestrację środków ochrony roślin, a także koordynującym działania związane z prowadzonymi przez Polskę procesami oceny substancji czynnych w związku z ich zatwierdzeniem (bądź odnowieniem zatwierdzenia) jest Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi. Minister właściwy ds. zdrowia ani żadna podległa mu jednostka nie ma obecnie prawnie zagwarantowanego udziału w procesie oceny środków ochrony roślin na etapie ich rejestracji w Polsce, czy też w procesie oceny substancji czynnych dla potrzeb Komisji Europejskiej, w żadnym zakresie, nawet w obszarze bezpieczeństwa dla konsumenta.

Odnowienie przez Komisję Europejską zatwierdzenia glifosatu (Rozporządzenie wykonawcze Komisji (UE) 2017/2324 z dnia 12 grudnia 2017 r. w sprawie odnowienia

zatwierdzenia substancji czynnej glifosatu, zgodnie z rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 1107/2009 dotyczącym wprowadzania do obrotu środków ochrony roślin, oraz w sprawie zmiany załącznika do rozporządzenia wykonawczego Komisji (UE) nr 540/2011) wskazuje, że korzystanie ze środków ochrony roślin zawierających w swoim składzie tę substancję czynną w sposób zgodny z etykietą-instrukcją stosowania jest bezpieczne zarówno dla konsumentów, jak i operatorów wykonujących zabiegi agrochemiczne, pracowników polowych (przy zachowaniu określonych środków ochrony osobistej), a także mieszkańców i osób postronnych. Naukową podstawę do podjęcia powyższej decyzji stanowiła opinia Europejskiego Urzędu ds. Bezpieczeństwa Żywności (EFSA). Opinia ta, poddana procesowi wieloetapowych, międzynarodowych recenzji naukowych została oparta na najnowszej, zweryfikowanej wiedzy i wynikach badań przeprowadzonych zgodnie z międzynarodowymi protokołami. Urząd, po dogłębnej analizie wyników wielu badań toksykologicznych stwierdził wówczas m.in., że nie ma dowodów wskazujących na kancerogenne działanie glifosatu. Dla pełnej transparentności ujawniono wszystkie dane surowe dotyczące badań genotoksyczności, mutagenności i kancerogenności wykorzystane w procesie oceny tej substancji. Standardowo, wszystkie projekty dokumentów wynikających z oceny były poddawane przez EFSA konsultacjom publicznym i każdy obywatel czy instytucja mogli zgłosić do nich swoje uwagi. Należy przypomnieć, że również eksperci FAO i WHO (JMPR – Joint Meeting on Pesticide Residues) w maju 2016 r. sformułowali stanowisko stwierdzające, że jest „...mało prawdopodobne, aby glifosat działał genotoksycznie przy aktualnym narażeniu za pośrednictwem diety”. Zarówno ocena Europejskiej Agencji Chemikaliów (ECHA) opublikowana w 2017 r., jak i Amerykańskiej Agencji Ochrony Środowiska (US EPA) opublikowana w 2020 r., również potwierdziły, że glifosat nie ma potencjału kancerogennego.

Zatwierdzenie glifosatu w UE wygasa 15 grudnia 2022 r. Uwzględniając złożoność sprawy i wyjątkowe zainteresowanie opinii publicznej państw członkowskich tą substancją czynną, zdecydowano, aby do kolejnej oceny glifosatu wyznaczyć kilka państw (Francja, Węgry, Holandia i Szwecja) działających wspólnie jako „Assessment Group of Glyphosate - AGG” (Rozporządzenie Wykonawcze Komisji (UE) 2019/724 z dnia 10 maja 2019 r.). Proces ten został niedawno zakończony, a projekt dokumentu z oceny (Renewal Assessment Report) liczący ok. 11 000 stron został 15.06.2021 r. przekazany do EFSA, który to urząd wkrótce zorganizuje proces wieloetapowych naukowych recenzji oraz konsultacji publicznych. Wraz z nim AGG przekazała do

Europejskiej Agencji ds. Chemikaliów (ECHA) propozycję zharmonizowanej klasyfikacji i znakowania (tzw. CLH dossier), która również będzie podlegała szerokim konsultacjom. W oparciu o wyniki najnowszej oceny, działające wspólnie państwa uznały, że glifosat spełnia kryteria zatwierdzenia zgodnie z Rozporządzeniem 1107/2009.

Uwzględniając wszystkie najnowsze dowody naukowe stwierdzono, że nie ma podstaw do zmiany zharmonizowanej klasyfikacji glifosatu, m.in. w zakresie genotoksyczności, rakotwórczości czy wpływu na rozrodczość. Uznano również, że glifosat nie zaburza równowagi układu hormonalnego. Z oceny przekazanej do EFSA wynika, że nie przewiduje się ryzyka zdrowotnego wynikającego m.in. z przewlekłego ani ostrego narażenia konsumentów na pozostałości glifosatu w żywności, których obecność wynika ze stosowania zawierających tę substancję środków ochrony roślin na reprezentatywne uprawy uwzględnione w ocenie.

Warto dodać, że jednym z elementów najnowszej oceny glifosatu był szczegółowy przegląd najnowszej światowej literatury naukowej na temat tej substancji, w którym uwzględniono około 7 000 publikacji.

Należy jednak wspomnieć, że ocena każdej substancji czynnej w ramach wspólnotowej procedury zatwierdzania (czy odnawiania zatwierdzenia) opiera się na wiedzy i danych aktualnych w czasie tego procesu. Rozwój nauki, pojawienie się nowych, rzetelnych dowodów naukowych jak również stałe zaostrzanie i poszerzanie wymagań i kryteriów oceny substancji m.in. w aspekcie bezpieczeństwa dla zdrowia człowieka oraz dla środowiska mogą sprawić, że substancja uznana wcześniej za bezpieczną (w ramach szczegółowo opisanych warunków jej stosowania) może zostać w przyszłości oceniona negatywnie. Tak dzieje się obecnie z wieloma substancjami czynnymi środków ochrony roślin, które w procesie odnawiania zatwierdzenia są z różnych przyczyn oceniane negatywnie i wycofywane ze stosowania.

Odnosząc się do kwestii wykrywania śladowych poziomów glifosatu w moczu należy uwzględnić kontekst powszechnego stosowania tego herbicydu w ochronie roślin, w tym jak wskazują wyniki wielu badań, również niezgodnie z etykietą-instrukcją stosowania. Wg danych dostępnych na stronie internetowej MRiRW (<https://www.gov.pl/web/rolnictwo/rejestrrodkow-ochrony-roslin>), aktualnie w Polsce jest dopuszczonych do obrotu niemal 100 środków ochrony roślin zawierających glifosat jako substancję czynną. Są to środki przeznaczone do zastosowań profesjonalnych i nieprofesjonalnych. Ewentualne pytania o zasadność zatwierdzenia do stosowania w Polsce tak dużej liczby środków z glifosatem powinny być kierowane do resortu rolnictwa, bowiem to on jest krajowym urzędem odpowiedzialnym za kreowanie polityki

w tym zakresie. Środki ochrony roślin zawierające glifosat są stosowane w Polsce, Unii Europejskiej oraz państwach trzecich w ochronie wielu upraw, w tym roślin oleistych (słonecznik, rzepak, soja, oliwki), zbóż (jęczmień, owies, żyto, pszenica, kukurydza), a także upraw sadowniczych, roślin strączkowych, warzyw itp. Wymienione produkty znajdujące się w obrocie mogą zawierać pozostałości glifosatu, jednak ich poziom nie może przekraczać określonych w unijnym prawie najwyższych dopuszczalnych poziomów pozostałości (NDP). Aktualnie obowiązujące wartości NDP są opublikowane w Rozporządzeniu Komisji (UE) nr 293/2013 z dnia 20 marca 2013 r. Wartości te były niedawno poddane przeglądowi przez EFSA i uznane za nie stwarzające ryzyka dla zdrowia (EFSA Journal 2019;17(10):5862).

Udział w codziennej diecie produktów spożywczych (również przetworzonych) pochodzących z płodów rolnych, w ochronie których stosuje się środki zawierające glifosat (w tym niezgodnie z etykietą) jest na tyle duży, że obecne w nich pozostałości tej substancji dostające się do organizmu człowieka mogą być wykrywane w moczu (na śladowych poziomach rzędu ng/ml). Potwierdzają to wyniki badań naukowych prowadzonych w niektórych państwach europejskich, a także badań przeprowadzonych wśród 48 europarlamentarzystów w 2016 roku. Należy jednak zwrócić uwagę, że nie istnieją żadne „normy” dopuszczalnej zawartości pozostałości glifosatu, ani żadnego innego pestycydu czy też zanieczyszczeń środowiskowych w tkankach i płynach ustrojowych człowieka (w tym w moczu). Tak więc wyniki badania glifosatu (i jego metabolitów) w moczu mają znaczenie jedynie poznawcze, natomiast nie mają żadnej wartości diagnostycznej. Za kontrowersyjne należy uznać stosowane przez komercyjne laboratoria na sprawozdaniach z badań moczu określenie „zakres referencyjny”. W przypadku stwierdzenia w moczu śladowego poziomu glifosatu wynik taki jest oznaczany symbolem strzałki skierowanej do góry oznaczającym nieprawidłowość, co może wywoływać obawy osób, które poddały się takiemu badaniu. W praktyce wartość liczbowa podawana na sprawozdaniu z badań jako „zakres referencyjny” oznacza granicę oznaczalności metody. Stwierdzenie obecności śladowych poziomów glifosatu w moczu człowieka jest ewidentnym dowodem chemizacji otaczającego nas środowiska, niemniej jednak nie ma jak dotąd wiarygodnych dowodów naukowych, które wiązałyby ten fakt z „negatywnym wpływem na kondycję zdrowotną całych społeczności”. Gdyby takowe były dostępne, wówczas bez wątpienia substancja czynna glifosat nie zostałaby pozytywnie oceniona przez Europejski Urząd ds. Bezpieczeństwa Żywności i w konsekwencji zatwierdzona przez Komisję Europejską.

O ile za proces zatwierdzania substancji czynnych na poziomie wspólnotowym, w oparciu o ocenę ryzyka przygotowywaną przez Europejski Urząd ds. Bezpieczeństwa Żywności odpowiada Komisja Europejska, to w Polsce, polityka w zakresie rejestracji środków ochrony roślin oraz nadzoru nad prawidłowością ich stosowania, z uwzględnieniem zarządzania ryzykiem w tym obszarze, leży wyłącznie w kompetencjach Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi.

Z poważaniem
z upoważnienia Ministra Zdrowia

Waldemar Kraska

Sekretarz Stanu

/dokument podpisany elektronicznie/

